

Vuonna 2024 toimitettavien europarlamenttivaalien yleiset ennakkoäänestyspaikat

Keskusvaalilautakunta 28.02.2024 § 18

Valmistelija Hallintosihteeri Leena Räsänen

Europarlamenttivaalit toimitetaan sunnuntaina 9.6.2024.
Ennakkoäänestyksen ajanjakso on kotimaassa 29.5. – 4.6.2024.

Perustuslain 14 §:n 3 momentin mukaan julkisen vallan tehtävänä on edistää yksilön mahdollisuuksia osallistua yhteiskunnalliseen toimintaan ja vaikuttaa häntä itseään koskevaan päätöksentekoon. Tämän nojalla kunnan tehtävänä on huolehtia siitä, että äänioikeutettujen äänestysmahdollisuudet vaaleissa ovat riittävät sekä ennakkoäänestyksessä että vaalipäivänä. Oikeusministeriö pitää ennakkoäänestyspaikkojen ja vaalipäivän äänestyspaikkojen riittävää lukumäärää yhtenä keskeisenä tekijänä hyvän äänestysaktiivisuuden saavuttamiselle vaaleissa.

Kunnan on vaalijärjestelyissään huolehdittava siitä, että äänestyspaikat ovat saavutettavia ja esteettömiä ja että äänestäminen äänestyspaikoissa on kaikissa tilanteissa äänestäjille mahdollisimman turvallista ja että järjestelyt myös näyttävät äänestäjien silmissä siltä. Yhtä lailla äänestyspaikoissa on pystyttävä huolehtimaan vaalivirkailijoiden turvallisuudesta.

Vaalilain 9 §:n mukaan kunnanhallitus päättää kotimaan yleisten ennakkoäänestyspaikkojen lukumäärästä ja sijainnista kunnassa. Jokaisessa kunnassa on oltava vähintään yksi ennakkoäänestyspaikka, jollei erityisistä syistä muuta johdu.

Ennakkoäänestyspaikkoja tulisi perustaa riittävä määrä ja eri puolille kuntaa/kaupunkia, jotta äänestäjät jakaantuisivat mahdollisimman tasaisesti eri paikkojen kesken, jolloin suuria ruuhkia ei syntyisi. Kunnan on ehdottomasti huolehdittava siitä, että yleisiä ennakkoäänestyspaikkoja on kunnassa riittävästi suhteessa kunnan äänioikeutettujen määrään ja myös kunnassa asioivien muiden kuntien äänioikeutettujen määrään, jotta ennakkoon äänestäminen olisi äänestäjille mahdollisimman vaivatonta ja vähän aikaa vievää.

Ennakkoäänestyspaikat on syytä sijoittaa sellaisiin paikkoihin, joihin äänestäjien on helppoa tulla ja joihin he vaivattomasti osaavat. Yksi hyvä tapa on sijoittaa ennakkoäänestyspaikkoja sinne, missä äänestäjien muutoinkin tiedetään liikkuvan. Kuitenkin myös taajamien ulkopuolella

asuville on järjestettävä asianmukaiset ennakkoäänestysmahdollisuudet. Ennakkoäänestyspaikan on oltava aatteellisilta ja taloudellisilta kytkennöiltään mahdollisimman puolueeton, jotta mahdollisimman monet äänestäjät tulevat sinne mieluusti. Yleistä ennakkoäänestyspaikkaa ei saa sijoittaa sellaiseen paikkaan, johon kaikilla äänioikeutetuilla ei ole pääsyä.

Liikuntavammaisten ja muiden liikkumisesteisten henkilöiden ennakkoäänestämismahdollisuuksiin on kiinnitettävä huomiota. Mahdollisuuksien mukaan vammaisten käyttämille kulkuvälineille on pyrittävä varaamaan pysäköintitilaa ennakkoäänestyspaikan välittömässä läheisyydessä ja järjestämään heidän avustamisensa äänestyspaikan ulko- ja sisäpuolella. Äänestyspaikalla mahdollisesti olevat kynnykset ja portaat on varustettava esimerkiksi sellaisella luiskalla, että rollaattoria tai sähkökäyttöistä pyörätuolia käyttävä henkilö pääsee esteettä äänestystilaan. Pyörätuolia käyttäviä henkilöitä varten tulisi myös olla äänestyskoppi, johon pyörätuoli mahtuu tai irrallinen kirjoitusalue varustettuna suojuksella, jonka turvin äänestäjä voi muiden näkemättä täyttää äänestyslippunsa. Aiemmissa vaaleissa esteettömyydessä mahdollisesti havaitut puutteet tulee korjata.

Ennakkoäänestyspaikan on sekä tiloiltaan että sijainniltaan sovittava tarkoitukseensa myös järjestyksenpidon kannalta. Vaalilain 56 §:n 1 momentissa on säädetty järjestyksestä ennakkoäänestyspaikassa ja siihen liittyen niin sanotusta vaalimainontakiellosta. Käytännön syistä vaalimainontakiellon ulottuvuus voi joissakin ennakkoäänestyspaikoissa olla alueellisesti rajatumpi kuin yleensä vaalipäivänä äänestysalueen äänestyspaikassa. Mikäli ennakkoäänestyspaikka perustetaan esimerkiksi kauppakeskukseen, kunnan keskusvaalilautakunnan on tarvittaessa etukäteen oltava yhteydessä kauppakeskuksen johtoon ja varmistauduttava siitä, että ennakkoäänestys otetaan asianmukaisesti huomioon kauppakeskuksen muussa toiminnassa. Tällöin yhtenä vaalimainontakiellon ulottuvuutta koskevana vähimmäisvaatimuksena voidaan pitää sitä, että vaalikampanjointi ja vaalimainonta eivät saa näkyä tai kuulua ennakkoäänestyspaikkaan eikä sen sisäänkäyntiin.

Ennakkoäänestystilan tulee olla riittävän suuri, jotta äänestys voidaan toimittaa sujuvasti ja luotettavasti eli äänestäjän vaalisalaisuus, vaalivapaus ja vaalirauha turvaten (vaalilain 56 § 2 mom.). Tärkeä näkökulma on myös turvallisuus: äänestäjän tulee olla turvallista äänestää ja vaalitoimitsijoiden tulee olla turvallista hoitaa tehtäviään.

Ennakkoäänestystilaan tulee voida sijoittaa tarpeellinen määrä pisteitä, joissa tarkastetaan äänestäjän henkilöllisyys, annetaan äänestyslippu ja otetaan äänestys vastaan. Tilan tulee olla siten mitoitettu ja järjestetty, että ruuhkaa ja jonoja syntyy mahdollisimman vähän. Usein ruuhkat

syntyvät siitä, että ennakkoäänestyspaikka on sijoitettu sellaiseen tilaan, johon mahtuu liian vähän äänestyskoppeja ja äänestyksen vastaanottopisteitä ja/tai siitä, että ennakkoäänestyspaikassa on muista syistä liian vähän vaalitoimitsijoita nimenomaan äänestyksen vastaanottopisteissä. Ennakkoäänestyksessä aikaa ei yleensä vie äänestäjän käynti äänestyskopissa, vaan sen jälkeinen asiointi vaalitoimitsijan kanssa. Kuntien tuleekin huolehtia siitä, että vastaanottopisteitä on riittävästi. Tämä tarkoittaa käytännössä sitä, että ennakkoäänestyspaikassa tulee olla riittävästi henkilöstöä ja että ennakkoäänestyspaikka sijoitetaan riittävän suureen tilaan, jotta äänestystoimitus sujuu äänestäjän kannalta mahdollisimman joutuisasti ja vaivattomasti.

Ennakkoäänestyspaikka on sijoitettava rakennuksessa niin, että rakennuksen poistumistiet pidetään esteettöminä. Poistumisteiden opasteita ei saa peittää. Järjestelyjen asianmukaisuus on syytä tarvittaessa etukäteen varmistaa alueelliselta pelastusviranomaiselta.

Vaalilain 47 §:n mukaan kotimaan yleinen ennakkoäänestyspaikka on ennakkoäänestystä varten avoinna kaikkina ennakkoäänestyksen ajanjakson päivinä, jollei kunnanhallituksen päätöksellä erityisistä syistä toisin määrätä. Erityinen syy voi olla lähinnä vain kunnan jonkin alueen tai taajaman vähäiseksi arvioitu äänestäjämäärä. Jokaisessa kunnassa tulisi kuitenkin olla vähintään yksi sellainen ennakkoäänestyspaikka, joka on avoinna jokaisena ajanjakson päivänä. Tällaisen ennakkoäänestyspaikan lisäksi on mahdollista perustaa kunnan eri alueille ennakkoäänestyspaikkoja, jotka ovat auki vähemmän kuin seitsemän päivää.

Vaalilain 48 §:n mukaan kunnanhallitus määrää myös ennakkoäänestyspaikan päivittäiset aukioloajat, kuitenkin niin, että ennakkoäänestyspaikka ei saa olla avoinna arkipäivisin ennen kello 8 eikä kello 20 jälkeen eikä lauantaisin ja sunnuntaisin ennen kello 9 eikä kello 18 jälkeen. Hyväksi havaittu käytäntö on, että ainakin ennakkoäänestyksen ajanjakson kahtena viimeisenä päivänä yleinen ennakkoäänestyspaikka pidetään avoinna kello 20 saakka. Ennakkoäänestyspaikkojen aukiolopäivät ja –kellonajat olisi hyvä pitää mahdollisimman laajoina. Tällä edesautetaan sitä, että äänestäjät voivat käydä äänestämässä eri aikoina, jolloin ruuhkia syntyy vähän.

Viimeisimmissä vaaleissa on monissa kunnissa maaseudulla pyritty turvaamaan äänestysmahdollisuuksia perustamalla kirkonkylän lisäksi myös pienempiin kyliin yleisiä ennakkoäänestyspaikkoja, jotka ovat avoinna lyhyehkön ajan liikkuvan ennakkoäänestyspaikan tavoin.

Presidentinvaalissa 2024 Raahessa oli käytössä lyhyen aukiolon yleiset ennakoäänestyspaikat Alpuassa, Vihannissa ja Pattijoella. Alpuassa ennakoäänestyspaikka oli avoinna yhden päivän ajan kuusi tuntia, ja siellä kävi yhteensä 122 äänestäjää. Alpuan osalta voidaan todeta ennakoäänestysjärjestelyjen toimineen hyvin. Vihannissa ennakoäänestyspaikkana toimi Aamurusko, hyvinvoinnin- ja osallisuudentalo kolmen päivän ajan, ja äänestäjiä kävi yhteensä 306. Ennakoäänestyspaikka oli uusi ja vielä vihantilaisille tuntematon, joten paikan osalta ennakoäänestysjärjestelyt eivät Vihannissa toimineet hyvin. Pattijoella ennakoäänestyspaikkana toimi S-Market Pattijoki kolmen päivän ajan, ja äänestäjiä kävi yhteensä 708. Ennakoäänestyspaikan vaihtuminen kaupan yhteyteen vaikutti ennakoäänestysvilkkauten positiivisesti Pattijoella.

Kunnan on tehokkaasti tiedotettava kunnan alueella olevista yleisistä ennakoäänestyspaikoista ja niiden aukioloajoista. Käytännössä asian voi hoitaa kuulutuksin, julkaisemalla tiedot kunnan kotisivuilla, julisteilla kadunvarsimainostelineissa, sanomalehti-ilmoittelulla, sanomalehtijutuilla, koteihin jaettavilla tiedotteilla jne. Paikallisille tiedotusvälineille tulisi lähettää luettelo ennakoäänestyspaikoista ja niiden aukioloajoista. Edellisten vaalien tapaan äänioikeutetuille lähetettäviin äänioikeusilmoituksiin (ilmoituskortti) liitetään äänestyspaikkarekisteristä koottava luettelo hänen oman lähialueensa yleisistä ennakoäänestyspaikoista. Opastus ennakoäänestyspaikalle tulee järjestää selkeästi esimerkiksi kadunvarsitauluin ja viitoituksin.

Esittelijä

Hallintosihteeri

Päätösesitys

Päätösesitys annetaan kokouksessa.

Päätös

Keskustelun kuluessa hallintosihteeri teki seuraavanlaisen päätösesityksen:

keskusvaalilautakunta esittää kaupunginhallitukselle:

päätetään, että kaupunki hoitaa osin oman ja osin ostetun henkilökunnan toimesta vuoden 2024 europarlamenttivaalien ennakoäänestyksen ja nimeää kiinteiksi, koko ennakoäänestysajan auki oleviksi ennakoäänestyspaikoiksi seuraavat paikat:

Raahen Prisma, Palokunnankatu 37, Raahen
Raahen K-Citymarket, Olinkalliontie 2, Raahen
Praati – Palveluiden olohuone, Kirkkokatu 43, Raahen
S-Market Pattijoki, Sotaplassintie 2, Pattijoki

vahvistetaan vuoden 2024 europarlamenttivaalien kiinteiden, koko ennakoäänestysajan avoimena olevien ennakoäänestyspaikkojen aukioloajat seuraaviksi:

29. – 31.5.2024 klo 9.00 - 20.00

1. – 2.6.2024 klo 10.00 - 16.00

3. – 4.6.2024 klo 9.00 - 20.00

päätetään, että perustetaan lyhyen aukioloajan yleiset ennakoäänestyspaikat Alpuaan, ja Vihantiin.

vahvistetaan lyhyen aukioloajan yleisten ennakoäänestyspaikkojen aukioloajat seuraaviksi:

Alpua, 29.5.2024 klo 12.00 - 18.00

Vihanti, 30. – 31.5.2024 klo 12.00 - 19.00

Myönnetään keskusvaalilautakunnan sihteerille oikeus järjestellä lyhyen aukiolojen yleisten ennakoäänestyspaikkojen varsinaiset äänestyspaikat niin, että järjestelyissä tulee huomioida niiden hyvä saavutettavuus ja tilan soveltuvuus ennakoäänestyspaikaksi.

Keskusvaalilautakunta hyväksyi kokouksessa tehdyn esityksen.

Kaupunginhallitus 11.03.2024 § 57

147/00.00.00/2024

Valmistelija

Hallintosihteerin Leena Räsänen

Presidentinvaalissa 2024 ennakoäänestyksessä ääntään käyttäneitä oli vajaa 50 % äänioikeutetuista, aiemmissa vaaleissa ennakkoon äänestäneitä on ollut yleensä n. 30 - 35 % äänioikeutetuista.

Ennakoäänestystilastoa presidentinvaalit 2024:

Paikka	Päivien määrä / krs	Tuntia / päivä	Äänestäjiä I krs / päivä	Äänestäjiä II krs / päivä	Äänestäjiä yht. I / II krs
Prisma	7	6 - 11	245 - 563	242 - 839	3036 / 3162
CM	7	6 - 11	402 - 791	320 - 982	4088 / 4076
Praati	7	6 - 11	84 - 160	79 - 249	883 / 1012

Alpua	1	6	99	122	99 / 122
Vihanti	3	6 - 7	113, 99, 99	122, 106, 78	311 / 306
Pattijoki	3	6 - 7	283, 274, 340	277, 234, 197	897 / 708

Pattijoen äänestysalue on äänestäjämäärältään suurin alue, jossa esim. presidentinvaalissa oli yhteensä 4 338 äänioikeutettua. Äänestyspaikkana ensimmäistä kertaa ollut S-Market Pattijoki osoittautui hyväksi, saavutettavaksi äänestyspaikaksi, joka keräsi äänestäneitä ajaltaan lyhyempänä kolmen päivän aikana todella hyvin.

Vihannissa äänioikeutta ennakoäänestyksessä käytti yhteensä 688 / 697 äänestäjää, joista n. 121 saapui postin välityksellä. Postin välityksellä saapunut äänestys on tapahtunut muualla, kuin Raahen kaupungin ennakoäänestyspaikoissa, esim. ulkomailla, muiden kuntien laitoksissa tai ennakoäänestyspaikoissa. Ennakkoon äänestäneistä vihantilaisista n. 82,4 % äänesti joissakin Raahen kaupungin ennakoäänestyspaikoista ja lähes 50 % Vihannin ennakoäänestyspaikassa.

Äänestysvilkkaus Vihannissa on vaaleista toiseen ollut n. 549 – 681 äänestäjän välillä, eikä ennakoäänestyksen muutokset ole vaikuttaneet äänestysvilkkauteen.

Koska Pattijoki on Raahen kaupungin äänestysalueista äänestäjämäärältään suurin ja siellä uusi ennakoäänestyspaikka osoittautui äänestäjämäärän perusteella todella hyväksi ja saavutettavaksi, on siellä perusteltua jatkossa pitää ennakoäänestys kaikkina ennakoäänestyspäivinä.

Vihannissa äänestäneiden määrä on ollut todella pieni suhteessa äänestysaikaan, lukuun ottamatta Alpuaa, jossa äänestäjiä kävi äänestysaikaan nähden hyvin. Tilastojen perusteella voidaan osoittaa, että vihantilaiset käyttävät äänestämiseen myös muita kaupungin ennakoäänestyspaikkoja, ja koska Vihannin ennakoäänestyspaikka on osoittautunut äänestäjämäärän suhteen hiljaiseksi, on sen aukioloa perusteltua tarkastella kriittisesti.

Esittelijä

Kaupunginjohtaja Mikkola-Riekkinen Leena

Päätösesitys

Päätetään, että kaupunki hoitaa osin oman ja osin ostetun henkilökunnan toimesta vuoden 2024 europarlamenttivaalien ennakoäänestyksen ja nimeää kiinteiksi, koko ennakoäänestysajan auki oleviksi ennakoäänestyspaikoiksi seuraavat paikat:

Raahen Prisma, Palokunnankatu 37, Raahen

Raahen K-Citymarket, Ollinkalliontie 2, Raahen
Praati – Palveluiden olohuone, Kirkkokatu 43, Raahen
S-Market Pattijoki, Sotaplassintie 2, Pattijoki

Vahvistetaan vuoden 2024 europarlamenttivaalien kiinteiden, koko
ennakkoäänestysajan avoinna olevien ennakkoäänestyspaikkojen
aukioloajat seuraaviksi:

29. – 31.5.2024 klo 9.00 - 20.00

1. – 2.6.2024 klo 10.00 - 16.00

3. – 4.6.2024 klo 9.00 - 20.00

Päätetään, että perustetaan lyhyen aukioloajan yleiset
ennakkoäänestyspaikat Alpuaan ja Vihantiin.

Vahvistetaan lyhyen aukioloajan yleisten ennakkoäänestyspaikkojen
aukioloajat seuraaviksi:

Alpua, 29.5.2024 klo 12.00 - 18.00

Vihanti, 30.-31.5.2024 klo 12.00 - 19.00

Myönnetään keskusvaalilautakunnan sihteerille oikeus järjestellä lyhyen
aukiolojen yleisten ennakkoäänestyspaikkojen varsinaiset äänestyspaikat
niin, että järjestelyissä tulee huomioida niiden hyvä saavutettavuus ja tilan
soveltuvuus ennakkoäänestyspaikaksi.

Päätös

Hyväksyi esityksen.

Merkittiin pöytäkirjaan, että hallintosihteerin Leena Räsänen esitteli asiaa
kokouksessa.